

Una altra primavera arriba a Pequín?

Imatge de l'Exèrcit Popular de la Xina, institució que es va encarregar de la repressió de les manifestacions pro-democràtiques de Tiananmen l'any 1989. La Xina viu ara un moment tranquil, engrescada pels profunds canvis econòmics i polítics.

Entre els dies 25 de juny i 3 de juliol, el president Bill Clinton visitarà la Xina, el gegant asiàtic que és respectat, quan no temut, per la resta del món. A Pequín l'espera el cap del govern Zhu Rongji, a qui molts consideren el nou reformador del país.

Nou anys després de Tiananmen, Bill Clinton visita la Xina. El viatge, el primer d'un president nord-americà després de la matança, es produeix en un moment dolç a la Xina, engrescada en profunds canvis econòmics i polítics promoguts pel congrés del partit comunista de la tardor de 1997, enfortida pel retorn d'Hong Kong, respectada pel seu

pes demogràfic i elogiada pels països asiàtics que pateixen la crisi monetària i financera.

Clinton ja va advertir fa unes setmanes que aniria a la plaça de Tiananmen per respectar el programa elaborat pels seus amfitrions. Era una forma de dir que, obligat pel pragmatisme, faria el que els xinesos manessin encara que no s'oblidava dels protagonistes de les ma-

nifestacions de 1989 a la concorreguda plaça de Pequín.

Per aconseguir el nord-americans, el govern xinès va haver de fer un gest significatiu: alliberar el dissident Wang Dang, traslladat des de la presó a un avió que el va menar a l'exili als Estats Units, el 19 d'abril. Amb l'alliberament de l'últim dissident reconegut de l'època de Tiananmen, la Xina evita-

va que la qüestió figurés en l'agenda de la visita de Clinton i confirmava que a la capital es respira un cert aire de llibertat des que Zhu Rongji és primer ministre.

Wang va seguir el camí de Wei Jingsheng, un altre portaveu de Tiananmen que va ser expulsat als EUA el 1997. Wang, de vint-i-nou anys, havia estat condemnat l'octubre de 1996 a onze anys de presó per conspirar contra l'estat.

Li Peng demana una premsa crítica. A la Xina ja es parla de la "primavera de Pequín" per definir aquest període de relaxació que ha estat possible gràcies a Zhu. Li Peng mateix, considerat un dels elements més immobilitistes del règim, va demanar a la premsa que fos més crítica. Unes declaracions que demostren que alguna cosa es mou a Pequín perquè les va dir l'home que va posar fi, sense que li tremolés el pols, a l'experiència de Tiananmen. Li Peng, substituït de la presidència del govern per Zhu el març passat, és ara president de l'Assemblea Nacional, un càrrec honorífic.

Alguns intel·lectuals, com ara Shang Dewen, són més prudents. Shang assegura que el sistema no ha canviat, però reconeix que hi ha més llibertat en alguns ambients, especialment en els acadèmics. Professor a la Universitat de Pequín, Shang sap de què parla perquè fa un any va demanar públicament als dirigents comunistes una obertura democràtica. El protagonista de la "primavera" és Zhu, a qui molts veuen com el continuador de la tradició reformista de Zhao Ziyang, el secretari general comunista caigut en desgràcia el 1989. Els defensors del primer ministre argumenten que aquest és un bon gestor, una qualitat que va demostrar durant el període en què va ser alcalde de Shangai, que actua contra la burocràcia i que defensa una certa obertura política. El setmanari britànic *The Economist*, tan austere com ben informat, recorda que els grans esdeveniments que ha viscut la Xina des de la proclamació de la república popular el 1949 s'han produït sempre a la primavera. El 1957, Mao Ze-

ARXIU / EFE

A l'esquerra el president de la Xina, Jiang Zemin, i a la dreta, Bill Clinton. El president dels Estats Units serà el primer mandatari nord-americà que visita el gegant asiàtic després de la revolta de la plaça de Tiananmen.

Hong Kong, l'oasi

La victòria del Partit Democràtic (PD) de Martin Lee en les eleccions del 24 de maig i les celebracions de l'aniversari de Tiananmen han demostrat que la Regió Administrativa Especial (RAS) d'Hong Kong és un oasi de llibertat un any després del seu retorn a Xina. En les eleccions, els 60% dels hongkonesos van reprovar la gestió del cap executiu de la regió, Tung Cheehwa, en donar el seu vot pel PD. Tung, un milionari fidel a Pequín, és criticat per la crisi financera, que ha causat un esfondrament del sector immobiliari i una recessió econòmica, i per la forma amb què va actuar durant la malaltia dels pollastres, que van ser exterminats. El creixement, que va assolir el 5,7% el 1997, s'ha estancat en el 2% enguany, mentre que l'atur ha arribat al nivell més alt dels darrers catorze anys.

Amb un missatge renovador, de crítica a Tung però sense desafiar Pequín, Martin Lee va aconseguir nou dels vint escons d'elecció directa. Si s'hi sumen els aliats, els escons obtinguts pels demòcrates van ser catorze. La Basic Law estableix que solament un terç dels seixanta escons de l'Assemblea Legislativa

d'Hong Kong són d'elecció directa. Deu més en són designats per un comitè electoral de vuit-cents membres, professionals elegits per associacions vinculades a la Xina. Amb l'eufòria de la victòria, el PD vol que les eleccions directes del Parlament s'avancin al 2000. La Basic Law, una mena de constitució de l'enclavament, preveu que se celebrin el 2007. El desig de Lee xoca amb els interessos de la Xina, que semblen disposats a mantenir el pacte "d'un país, dos sistemes", però sense donar facilitats a l'oposició.

Els dirigents comunistes, que enguany han actuat amb molta prudència, acceptaren que vint mil persones es concentrassin a Hong Kong per celebrar el 4 de juny, l'aniversari de Tiananmen. En la festa prodemocràtica es van emetre els vídeos dels dos destacats dissidents que es troben als EUA, Wang Dang i Wei Jingsheng. Des que Hong Kong va tornar a la Xina s'hi han celebrat més de mil dues-cents manifestacions, fet que demostra que Pequín respecta, a contracor, la lletra dels acords que van propiciar la recuperació d'Hong Kong, l'1 de juliol de l'any 1997. A. C.

Enguany a Hong Kong es van reunir 20.000 persones per recordar els fets de Tiananmen (a la foto). Les autoritats xineses accepten, a contracor, les manifestacions a l'ex-colònia britànica.

ARXIU / EFE

...dong va escometre contra els intel·lectuals; el 1967, els sectors més radicals van iniciar la revolució cultural; i el 1989, els estudiants van ocupar la plaça de Tiananmen per demanar més democràcia.

Malgrat l'optimisme que ha pogut generar l'alliberament del dissident i la tolerància envers la celebració de Tiananmen a Hong Kong, el control polític és estricte. Segons Amnistia Internacional, encara queden a les presons xine-

ses milers de presos polítics, als quals s'apliquen la tortura i els maltractaments de manera generalitzada.

Alguns analistes creuen que les reformes econòmiques poden sentenciar Zhu. Les diferències socials, molt escandaloses entre el camp i les ciutats i entre les regions mateixes, s'incrementen a mesura que es tanquen empreses públiques, una decisió defensada en el quinzè congrés comunista de la tardor de 1997. L'atur oficial és del 4%, però tothom sap que la xifra real se situa entorn del 30%, sobretot si es comptabilitzen les persones subempleades. L'any passat es van acomiadar 12 milions de persones. En moltes ciutats s'han viscut vagues i protestes dels treballadors candidats a l'acomiadament, víctimes de l'eufemístic "socialisme amb característiques xineses" impulsat des de 1987.

Fins on arribarà Zhu Rongji?

Encara que Zhu compta amb el suport del totpoderós Jiang Zemin, president de la república i secretari general comunista, no se sap fins on podrà arribar el cap de govern. Rehabilitat per Deng Xiaoping, la figura en què ara tothom s'inspira, Zhu, és un polític que destaca per la prudència i la capacitat de treball, dues virtuts importants però que no li garanteixen les simpaties dels conservadors del partit o dels militars.

Malgrat la asimetria entre les regions, l'economia presenta signes de vitalitat, amb un creixement que supera el 8% en els últims deu anys. Pequín, Xangai, Xian, Canton, Wuhan, Chengdu, Tanjin, Shenzhen es transformen dia a dia, amb grues per tot arreu, que aixequen gratacels en poques setmanes. Sembla que no hi hagi res que pugui aturar la Xina, amb un mercat interior immens, una mà d'obra barata, disciplina i una tecnologia que ha avançat en pocs anys una eternitat.

No es pot prescindir d'una Xina en expansió, una potència regional respectada. Això ho saben els països asiàtics, que temen la consolidació del gegant però que el necessiten per invertir-hi i fer-hi

Taiwan, el repte de Zemin

Dos anys després de la perillosa crisi dels míssils, Taiwan i la Xina han reprès els contactes. Les negociacions, iniciades el 23 d'abril de 1998 a baix nivell, es limiten a tractar qüestions tècniques, com ara els intercanvis humans i econòmics, però són el preludi d'un diàleg, ineluctable segons les capitals asiàtiques, sobre la unificació.

Alhora, una delegació de partits taiwanesos va visitar Xangai. La notícia no seria significativa si no fos perquè en la delegació hi figuraven membres del Partit Democràtic Progressista, de caràcter independentista.

A Pequín es diu que el president de la Xina, Jiang Zemin, vol passar a la història com a l'home que va aconseguir la integració de l'illa rebel, on es van refugiar les tropes nacionalistes de Chiang Kai-shek quan el derrotaren els comunistes de Mao Zedong, el 1949. En el museu dels mites de la Xina contemporània, Jiang acompanyaria Deng Xiaoping, l'impulsor de les reformes econòmiques i l'artífex del retorn d'Hong Kong, i el mateix Mao, incontestat malgrat la desmaoització accelerada de la societat xinesa.

Una vegada recuperat Hong Kong i pactat amb els portuguesos el retorn de Macau per al 20 de desembre de 1999, la Xina té tot el temps del món per solucionar la qüestió de Taiwan. Diplomàticament, Pequín ha guanyat per golejada la batalla a Taipei, exclòs de les Nacions Unides i només reconegut per alguns països africans a canvi d'ajudes econòmiques. Els Estats Units, que van utilitzar els rebels de l'illa en el període més dur del maoisme, actuen amb pragmatisme. Durant la crisi dels míssils de 1996 van enviar dos portaavions per tranquil·litzar els països aliats de la regió i per demostrar que tenien alguna cosa a dir en un litigi que podia desembocar en un conflicte en el Pacífic. La diplomàcia nord-americana ja ha advertit que no donarà suport a una independència de Taiwan ni permetrà una invasió de la Xina.

Sembla que el president taiwanès, Lee Teng Hui, que s'ha moderat després de l'incident amb la Xina el 1996, prefereix els immensos interessos de Taiwan en el continent. Exclosa la força, als germans només els queda el recurs del diàleg per eliminar l'últim vestigi de la victòria maoista i la derrota nacionalista. **A. C.**

Un present delicat

"Tot i passar per un camp de mines, faria aquest camí cap al futur", diu Zhu Rongji, primer ministre xinès i arquitecte de les reformes que han d'integrar el seu país en un mercat més lliure i globalitzat. Encara defensa la supressió violenta de les manifestacions a Pequín, ara fa nou anys, però al seu dia també va ser purgat per les mateixes tendències liberals que ara posa en pràctica. "Veig el futur de la Xina amb confiança", diu Wang Dang, líder estudiantil d'aquelles manifestacions, que ha estat empresonat dos cops i acaba d'exiliar-se als EUA. "D'aquí a deu anys serem més compatibles amb la resta del món." Parla de la compatibilitat econòmica, política i cultural. El procés de modernització de l'economia i de les estructures administratives genera noves tensions socials a la Xina. La racionalització de les empreses estatals comença a crear problemes importants d'atur. La mecanització de l'agricultura ha creat una població flotant que les ciutats no poden absorbir. La velocitat de la modernització econòmica és molt desigual entre regions i entre sectors de la població. Fins i tot, el model de govern local pot variar molt d'una part del país a l'altra. Algunes regions comencen a elegir els oficials locals per processos democràtics semblants a primàries mentre que d'altres encara segueixen processos controlats per l'aparell del Partit. Els canvis són prodigiosos i sobrepassen la capacitat de control

del govern central. L'actualitat xinesa és fascinant i preocupant alhora. Fascinant perquè la Xina no és un petit tigre asiàtic i el seu desenvolupament, si es duu a terme sense entrebancs seriosos, podria representar un nou i més estable model de desenvolupament. Preocupant perquè el perill d'entrebancs és molt real. A més, la globalització econòmica s'imposa de manera imparable. La crisi dels petits tigres amenaça l'estabilitat de l'economia xinesa. Al mateix temps, l'estabilitat de l'economia xinesa afecta la resta del món. La reacció de la Xina a la crisi asiàtica pot obrar a favor de l'estabilitat, que afavoriria el conjunt de les economies mundials, o, per contra, pot tenir un cost per a tothom. És evident que la Xina no pot desenvolupar-se sense ser més compatible amb la resta del món, però al mateix temps, podria esdevenir un contrapès a l'homogeneïtzació ideològica i cultural amb gust nord-americà que sembla acompanyar la globalització que ja està en marxa. Pragmatisme, confiança en el futur i coratge per anar endavant a despit dels perills, són aquestes unes característiques que comparteixen Zhu i Wang, líders de dues generacions diferents, que podrien tenir molt a veure en el futur del seu país.

Sean Golden

Expert en la Xina i degà de la Facultat de Traducció i Interpretació de la UAB

negoci. I també els occidentals, que entre el comerç i els drets humans han optat, com sempre, pel primer, que dona més satisfaccions materials. El president francès, Jacques Chirac, va guanyar Clinton en la particular cursa per arribar a Pequín perquè el maig de 1997 ja va visitar la Ciutat Prohibida. Un viatge que li va permetre posar en marxa el que els francesos anomenen el *partenariat* entre els dos països. França és el desè exportador a la Xina, amb el 2,3% del mercat xinès. La Unió Europea és el segon exportador, amb el 13,5%, i supera els EUA, amb l'11,5%.

Com va reconèixer la diplomàcia francesa arran del viatge de Zhu Rongji a París, a l'abril d'enguany, la Xina "és un pol d'estabilitat econòmica i financera" de molta importància per a Europa. França intenta refer la seva presència a Extrem Orient després dels fracassos d'Indoxina amb una important ofensiva a

ARXIU / EFE

Zhu Rongji, primer ministre de la Xina, és considerat un polític reformador. Des que és el cap del govern de la República, a Pequín es respira un cert aire de llibertat.

la Xina, Tailàndia i Singapur. Citroën va construir una fàbrica a Wuhan.

Però la Xina encara és més important pels països del sud-est asiàtic, que li pregunten que no devaluï el yuan i el dòlar de Hong Kong perquè pot provocar un ressorgiment de la crisi que es va presentar com a temporal però

que ja ha causat la caiguda d'un dictador —el general Suharto— i problemes a les economies de molts d'aquests països. La Xina va concedir un ajut de 1.000 milions de yuans a Tailàndia i Indonèsia per afrontar la tempesta monetària.

Antoni Castel